

Revideret indsatsplan for bekæmpelse af

Kæmpe- bjørneklo

Fredericia Kommune 2018

Indledning

I 2010 vedtog Fredericia Kommune en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, der udløber i 2020.

Miljøministeren er nu kommet med en ny bekendtgørelse for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo. *Jf. Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo Nr. 842 af 23. juni. 2017.*

Den nye bekendtgørelse giver således anledning til at gøre status og revidere kommunens eksisterende indsatsplan, så den følger de nye retningslinjer.

Hidtil har det foregået sådan, at grundejeren ved anmeldelse eller kommunens egne observationer af Kæmpe-bjørneklo på privat grund, har fået tilsendt et informationsbrev, som opfordrer til at bekæmpe planten. Dette er i stort set alle tilfælde blevet efterkommet og Fredericia Kommune har, siden indsatsplanens vedtagelse, ikke haft behov for at politianmelde.

På kommunens egne arealer bekæmpes planten intensivt og status er at forekomsten af kæmpe-bjørneklo er blevet reduceret mange steder.

Den ny bekendtgørelsen medfører at grundejere ikke kan politianmeldes i fald at de ikke efterkommer et påbud om at fjerne planten på deres grund. Derimod kan kommunen nu bekæmpe planten på privat grund for grundejerens regning

En uønsket plante

Kæmpe-bjørneklo kommer oprindeligt fra Kaukasus, men er indført til Europa som prydblade. Den er det, man kalder for en invasiv plante. Det vil sige en plante, som er bragt ind i et område, hvor den kan fortrænge andre arter og ændre den økologiske balance mellem arterne på stedet.

Kæmpe-bjørneklo er en uønsket plante i Danmark, da den under de rette betingelser danner store tætte bestande. Herved udkonkurrerer kæmpe-bjørneklo al den vegetation, der naturligt hører til på de invaderede områder, og med vegetationen forsvinder også levestederne for mange insekter og andre dyr. Invasion af kæmpe-bjørneklo langs vandløb kan også resultere i erosion og udvaskning af næringsstoffer, da planten visner efter at have blomstret og efterlader jorden bar. Erosion og udvaskning af næringsstoffer fører til, at fisk og andre af vandområdernes dyr får ringere livsvilkår.

Krav om bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo

Siden 2004 har kommunerne haft mulighed for at vedtage en indsatsplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo. Kommunerne kan med en vedtaget indsatsplan, pålægge grundejere at bekæmpe planten på deres ejendom i overensstemmelse med indsatsplanen. Bekæmpelsen skal medføre, at planten dør, samt at planten på intet tidspunkt når et stadium, hvor den kan reproducere sig selv. Den må altså ikke få mulighed for at sprede sine frø. Alle grundejere i kommunen har pligt til at bekæmpe kæmpe-bjørneklo. Det vil sige både offentlige myndigheder og private grundejere.

Hvis det konstateres at der vokser kæmpe-bjørneklo på en privat ejendom, vil kommunen påbyde grundejeren at bekæmpe planten efter indsatsplanens bestemmelser. Der udstedes et påbud om bekæmpelse og kommunen vil derefter føre kontrol med om påbuddet er efterkommet. Hvis påbuddet ikke er efterkommet vil kommunen foretage bekæmpelsen på grundejerens regning. I bekendtgørelsens* §5 stk. 5 fremgår følgende: "Ved Kommunalbestyrelsens bekæmpelse efter stk. 3, kan kommunalbestyrelsens opkrævning for bekæmpelsen ikke uden en veldokumenteret begrundelse overstige en maksimumpris på 3,81 kr. pr. kvadratmeter (2016-priser) væsentligt. Kommunen vil i forbindelse med evt. påbud til private grundejere argumentere og varsle for betaling således at udgiften dækkes 100% - altså uden udgift for kommunen.

Hele Fredericia Kommune er omfattet af indsatsplanen. Den er gældende, når den har været i offentligt høring, og når den derefter er vedtaget af Miljø- og Teknikudvalget og offentliggjort.

---

¹ Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo Nr. 842 af 23. Juni 2017

- Indsatsplanen gælder hele Fredericia Kommune
- Både private og offentlige grundejere er forpligtede til at bekæmpe kæmpe-bjørneklo på egne arealer.

Målsætning

Den overordnede målsætning med indsatsplanen er, at kæmpe-bjørneklo bekæmpes målrettet og konsekvent på offentlige og private arealer, og at kæmpe-bjørneklo, når målet er nået, kun forekommer spredt og i meget små bestande, der er lette at bekæmpe, og som ikke udgør en trussel for plante- og dyrearter, der naturligt findes i den danske natur.

Mål:

- Bekæmpelsen skal være så effektiv, at ingen planter fra kendte forekomster sætter spiringsdygtige frø.
- Det skal sikres, at hidtil ukendte bestande af kæmpe-bjørneklo løbende registreres og behandles i lighed med resten af bestandene.

Tidsfrister for bekæmpelse

Strategien for bekæmpelsen af kæmpe-bjørneklo er at undgå, at der produceres spiredygtige frø. Når man bekæmper kæmpe-bjørneklo effektivt, skal planten derfor slås ihjel, inden den blomstrer og sætter frø, og indsatsen skal følges op i de efterfølgende år ved at fjerne nye planter (kimplanter), der stammer fra de frø, der ligger i jorden.

Effektiv bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo starter tidligt og skal gentages eller kontrolleres flere gange i løbet af en sæson. Det anbefales at foretage bekæmpelse flere gange med 2-3 ugers mellemrum i april-juni.

Fredericia Kommune har opstillet følgende minimumsfrister:

- Første gang: **Inden 1. juli**
- Anden gang: **Inden 1. september**

Tidsfristerne skal hindre, at kæmpe-bjørneklo når et niveau, hvor den kan danne blomsterskærme og frø. Kæmpe-bjørneklo blomstrer normalt i juni-juli. Første tidsfrist er derfor 1. juli, så planterne bekæmpes inden frømodning. Det sker, at planter, der er bekæmpet ved slåning eller skærmmkapning, kan samle kræfter til en sen blomstring. For at undgå, at denne sene blomstring fører til spredning af frø, er der også stillet en tidsfrist for bekæmpelse inden 1. september.

Det er grundejerens ansvar, at ens kæmpe-bjørneklo på intet tidspunkt spreder frø.

Der må for fremtiden ikke være spredning af frø fra kæmpe-bjørneklo i
Fredericia Kommune

Tilsyn og påbud

Fredericia Kommune fører tilsyn med, at ingen planter får lov at sætte frø. Kommunen har til enhver tid ret til adgang til arealer, der er omfattet af indsatsplanen.

Hvis tidsfristerne for bekæmpelsen ikke overholdes, og kommunen bliver opmærksom på blomstrende kæmpe-bjørneklo, kan Fredericia Kommune udstede et påbud om, at grundejeren skal bekæmpe planterne inden for 14 dage. Efterkommer grundejeren ikke påbuddet, kan kommunen udføre bekæmpelsen på grundejerens regning.

Konstaterer Fredericia Kommune kæmpe-bjørneklo på landbrugsarealer eller andre arealer, hvortil der er søgt om landbrugsstøtte, skal kommunen indberette det til FødevarerErhverv. Indberetningen kan medføre et fradrag i udbetalingen af støtten³.

Klagevejledning

Enhver ejer, som er blevet pålagt at bekæmpe kæmpe-bjørneklo på egen grund, kan klage over kommunalbestyrelsens afgørelse⁴. Klagen skal sendes til kommunen inden fire uger fra den dato, man modtager afgørelsen. Kommunen skal sende klagen videre til NaturErhvervsstyrelsen

Kæmpe-bjørneklo i Fredericia Kommune

Gennem de seneste år har Fredericia Kommune haft fokus på kæmpe-bjørneklo og har løbende bekæmpet planten på kommunale arealer. Denne tidlige bevågenhed har medført, at problemets omfang i kommunen er begrænset.

Ved Hyby Lund Strand er kæmpe-bjørneklo dog fortsat et problem. Det skyldes, at de stejle skrænter med tæt kratbevoksning gør det meget svært at bekæmpe planterne. Ligeledes er der på Fælleden ved Læsøvej et problem med stor vækst af kæmpe-bjørneklo.

Fredericia Kommune foretrækker frivillige aftaler og ønsker en konstruktiv dialog med grundejerne om at bekæmpe kæmpe-bjørneklo på privat ejendom. Grundejerne er derfor meget velkomne til at kontakte kommunen for råd og vejledning om bekæmpelsen.

---

³ § 3 i bekendtgørelse nr. 1465 af 16. december 2009 om krydsoverensstemmelse

⁴ § 6, stk. 2, i Bekendtgørelse nr. 862 af 10. september 2009

På privat jord findes kæmpe-bjørneklo i mindre, spredte bestande. Det største problem med kæmpe-bjørneklo på privat grund findes langs vandløb. Bl.a. ses en del planter langs Studsdals Bæk og Surkær Bæk. Kommunen vil i fremtiden være meget opmærksom på kæmpe-bjørneklo langs vandløbene, idet plantens frø kan flyde og derfor spredes til nye arealer.

Kortlægning og registrering

For at mindske problemet med kæmpe-bjørneklo er det nødvendigt at kende problemets omfang og de enkelte bestandes placering i kommunen. Ved at danne et samlet overblik kan kommunen vurdere den rette indsats og analysere problemet fra år til år. Kommunen foretager systematisk registrering af kæmpe-bjørneklo i et digitalt system

Indberetning af kæmpe-bjørneklo

Ring til kommunen på tlf: 72107000. Oplysninger kan sendes til kommunen@fredericia.dk eller de kan indberettes på kommunens hjemmeside på www.fredericia.dk. Endelig kan oplysninger indberettes via appen "Giv et praj – Fredericia Kommune"

Kommunens bekæmpelse

Kommunen foretager maskinel bekæmpelse af større forekomster af kæmpe-bjørneklo og manuel bekæmpelse ved rodstikning samt afskæring og indsamling af blomsterskærme af mindre bestande. Hertil kommer, at kommunen bekæmper kæmpe-bjørneklo med græssede får på enkelte arealer.

Kilder og henvisninger

www.retsinfo.dk (love og bekendtgørelser)

www.pdir.dk (Plantedirektoratet: Lovgivning om bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, Principper for bødeudmåling)

www.sns.dk (Skov og Naturstyrelsen; publikationer om kæmpe-bjørneklo, bekæmpelsesmetoder, erfaringer med bekæmpelse m.v.)

www.mst.dk/Bekaempelsesmidler/Pesticider (Anvendelse af godkendte bekæmpelsesmidler)

Bilag 1, Beskrivelse af kæmpe-bjørneklo

Selve planten

Navnet kæmpe-bjørneklo dækker i Danmark over tre forskellige arter af slægten *Heracleum*. Den mest udbredte art er *H. mantegazzianum*, men der er også fundet *H. sosnowskyi* og *H. persicum* i landet. *H. mantegazzianum* kan blive mellem 150 og 300 cm i højden med blade, der er op til 150 cm meter brede. Stænglen er furet og håret, og basis af stænglen er op til 10 cm tyk. Stænglen har rødviolette pletter. Blomsterne er hvide og er samlet i en skærm, som kan blive op til 80 cm i diameter. En enkelt plante kan danne mere end 80.000 frø.

Foruden de invasive arter findes to arter af bjørneklo, som naturligt hører hjemme i Danmark, almindelig bjørneklo (*H. sphondylium*) og grønblomstret bjørneklo (*H. sibiricum*). De hjemmehørende arter fortrænger ikke andre arter og er almindelige på græsarealer, i levende hegn og langs grøftekanter. Disse arter af bjørneklo er væsentligt mindre end kæmpe-bjørneklo. Almindelig bjørneklo er 80-200 cm høj og grønblomstret bjørneklo er 60-100 cm høj. Deres blade er brede, enkelt fjersnitdelte med 5-7 groft tandede afsnit, hårede på undersiden og op til 60 cm lange. Blomsterne er hvide til gulgrønne og er samlet i en skærm, der er ca. 20 cm i diameter.

Pas på forvekslinger. Sørg for kun at bekæmpe kæmpe-bjørneklo og ikke dens slægtninge.

Kæmpe-bjørneklo

Grønblomstret bjørneklo

Almindelig bjørneklo

Kæmpe-bjørneklo er også kendt for sin sundhedsfare. Plantesaften kan give kraftige hudlidelser og forbrændinger. Plantesaften indeholder en række kemikalier, der i kombination med UV-stråling fra solens lys skaber alvorlige forbrændinger. Hudkontakt med plantesaft giver i første omgang hverken smerte eller kløe. Det er først efter flere timer, man opdager de alvorlige hudforbrændinger. Får man plantesaft på huden, skal man vaske den med vand og sæbe, det udsatte område skal beskyttes mod lys, og man skal søge læge.

Pas på saften fra kæmpe-bjørneklo!
Den kan fremkalde voldsom eksem.

Spredning og voksesteder

Kæmpe-bjørneklo er indført fra det vestlige Kaukasus til Europa som prydblade. Planten blev første gang beskrevet i 1817 i Kew Botaniske Have, England. I 1828 blev planten registreret i naturen ved Cambridgeshire i England.

Planten lever typisk 3-5 år, hvor den vokser, før den danner blomsterskærm. Når den har dannet blomsterskærm og frø, dør planten. Hvis planten vokser på næringsfattig jord eller i et andet miljø, hvor dens vækst bliver hæmmet f.eks. af skygge, bliver planten ældre. Planten fortsætter med at vokse, indtil næringsreserverne er blevet store nok til, at den kan blomstre og sætte frø. Kæmpe-bjørneklo blomstrer i juni-juli og spreder sine frø i august-oktober.

Blomsterne bestøves normalt af pollen fra en anden plante, men selvbestøvning er også mulig. Det betyder, at en plante, der vokser op alene, selv kan danne en koloni. Frøene kan bevare evnen til at spire i jorden i ca. 7-10 år. Kæmpe-bjørneklo formerer sig udelukkende ved at sprede sine frø. De fleste frø spredes inden for en radius af 4 meter fra moderplanten. Men i kraft af det store antal frø, som planterne smider, bliver mange frø spredt længere væk. Særligt problematisk er kæmpe-bjørneklo i nærheden af vandløb, fordi frøene kan flyde og på den måde blive bragt langt væk til nye voksesteder. Også langs vejgrøfter er kæmpe-bjørneklo et særligt problem. De mange frø kan f.eks. sætte sig i bilernes dæk og på den måde nå frem til nye steder at gro. Også i dyrepels bl.a. på får og kvæg er der risiko for spredning af frø. Ligeledes kan vinden om vinteren sprede frøene over lange

Kilder og henvisninger:

www.sns.dk (Skov og Naturstyrelsen; publikationer om kæmpe-bjørneklo, bekæmpelsesmetoder, erfaringer med bekæmpelse m.v.)

Kæmpe-bjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse, Strategi for håndtering af invasive arter i Europa. Skov og Landskab, 2005
afstande over frosne og snedækked

Bilag 2, Bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo

Man kan bekæmpe kæmpe-bjørneklo mekanisk og kemisk.

De mekaniske metoder er rodstikning, slåning, skærmapning eller græsning. Kemisk metode består i at anvende et særligt sprøjtemiddel, et herbicid, der resulterer i plantens død. Fredericia Kommune anbefaler kommunens borgere at vælge mekanisk bekæmpelse.

Fælles for alle bekæmpelsesmetoder er, at jo tidligere man går i gang, desto mere effektiv bliver bekæmpelsen. For at opnå en fuldstændig bekæmpelse skal man være over planterne gennem flere sæsoner, sandsynligvis i op til 7-10 år. Hvis ikke den enkelte grundejer bekæmper sin bestand af kæmpe-bjørneklo fuldstændigt, vil den samlede arbejdsindsats gå tabt.

Sikkerhed

Uanset hvilken form for bekæmpelse, man vælger, skal man være opmærksom på, at kontakt med kæmpe-bjørneklo udgør en sundhedsfare. Plantens saft indeholder en række kemiske stoffer, der giver forbrændinger og overfølsomhedsreaktioner, hvis den kommer på huden. Man kan ikke mærke smerte i det øjeblik, saften rammer huden, og derfor opdager man det ikke nødvendigvis med det samme. Som beskyttelse mod plantens saft skal man anvende det nødvendige sikkerhedsudstyr, f.eks. en vandafvisende dragt, beskyttelsesbriller og visir. Hvis man benytter motor-værktøjer til slåningen, f.eks. en slagleklipper, bør man også anvende åndedrætsværn som beskyttelse mod saftpartikler i luften omkring maskinen. Får man saft på huden, skal man omgående vaske den med vand og sæbe og beskytte området på huden fuldstændigt mod sollys i mindst 48 timer. Kontakt lægen med det samme.

Mekanisk bekæmpelse

Ved mekanisk bekæmpelse udpiner man rødderne og forhindrer, at planten sætter frø. Ved at fjerne planten flere gange i løbet af hver vækstsæson udpines røddernes næringsreserve. Hver gang, planten skal danne nye bladskud, bruger den af sin næringsreserve. Denne næringsreserve bliver kun bygget op, hvis planten får fred til at vokse og udvikle sig. Der findes forskellige mekaniske metoder, som man har gode erfaringer med.

Rodstikning

Med en skarp spade kan stænglen på planten nemt stikkes over. Rodstikning skal ske min. 10 cm under jordoverfladen, gerne dybere. Planten trækkes herefter op og efterlades på jorden til udtørring. Hvis planten har sat blomsterskærm, skal den fjernes og lægges i en lukket sæk. Selve roden kan med fordel graves op og på samme måde efterlades til udtørring. Denne metode er

effektiv og vil give gode resultater ved en vedholdende indsats. Dog er metoden arbejdskrævende, og den anbefales derfor til mindre bestande på op til 200 planter.

Mekanisk slåning

En mekanisk slåning, f.eks. med slagleklipper, kan med fordel bruges til større bestande af bjørneklo. Planterne vil efter slåningen reagere hurtigt ved at skyde nye bladskud frem i forsøg på at overleve, og ved at gentage slåningen udpines næringsreserverne i rødderne. Gennem vækstsæsonen skal man slå planterne 2-3 gange.

Metoden medfører, ud over udpining, at planterne ikke når et stadie, hvor de kan danne frø og derved spredes.

Nogle arealer kan være vanskelige at komme frem til, f.eks. med slagleklipper, men her kan man benytte en le eller en hakke i stedet. Det kræver dog en større indsats. Arealer, som er yderst vanskelige at nå frem til, kan bekæmpes ved at fjerne blomsterskærme i planternes blomstringsperiode (se næste afsnit om skærmskapning). Det er vigtigt at gentage den mekaniske slåning flere år i træk. Hvis man udfører denne metode omhyggeligt, kan bjørneklo udryddes i løbet af få år.

Skærmskapning

Ved at skære eller klippe blomsterskærmen af planten, forhindrer man, at planten spreder sine frø. Selve planten kan dog vokse videre og danne nye blomsterskærme. Tidspunktet for skærmskapningen er derfor afgørende, da for tidlig kapning (før fuld blomstring) vil medføre, at planten lader en ny skærm vokse frem, der tilmed kan indeholde endnu flere frø. Omvendt vil der ved sen kapning være risiko for, at frøene modnes, og at planten dermed spredes i landskabet. Af de nævnte grunde anbefales det derfor at fjerne blomsterskærme, når de ses, og samtidigt overveje, hvilken bekæmpelsesmetode, der er den bedst egnede, f.eks. rodstikning.

Blomsterskærme skal indsamles på stedet i en plastiksæk, og skærmene skal destrueres ved at brænde dem af. Skærme skal afleveres som brandbart materiale på genbrugsstationen - ikke som grønt affald.

Pløjning

På landbrugsjord kan kæmpe-bjørneklo bekæmpes ved dybdepløjning. Når man pløjer, vendes frø i jordoverfladen ned i jorden, og risikoen for spiring bliver derved reduceret. En god bekæmpelse af en eksisterende bestand sker ved mekanisk slåning, inden man pløjer.

Græsning

Græsning med husdyr er en effektiv metode til bekæmpelse af store arealer med kæmpe-bjørneklo. Græsning virker i princippet som slåning, det vil sige, at planterne forsøger at genetablere sig med nye bladskud og på den måde tømmer deres næringsreserve. Især får er velegnede til husdyrgræsning, men kvæg er også kendt for at æde planten. Geder og heste er der færre erfaringer med. Græsning med husdyr som får og kvæg bør starte tidligt på sæsonen, mens planterne er små og friske. Dyrene har som regel brug for en kort tilvænningsperiode, før de æder planterne regelmæssigt.

Antallet af husdyr reguleres i forhold til bestand og udbredelse af kæmpe-bjørneklo. I starten af foråret skal der mange husdyr til, 20-30 får per ha. sidst i vækstsæsonen, fra slutningen af juni, kan man nøjes med 5-10 får per ha.

Kemisk bekæmpelse

Fredericia kommune anbefaler, at man ikke anvender kemisk bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo. Såfremt den eneste løsning er kemisk bekæmpelse, bedes man henvende sig til kommunen for at få rådgivning om optimal behandling.

Kemisk bekæmpelse skal ske tidligt i vækstsæsonen for at have en effekt (plantehøjde 20-50 cm). Hen på sæsonen, hvor planterne har vokset sig høje og store, har sprøjtning sjældent den ønskede effekt, bl.a. fordi de store blade dækker og skærmer for de mindre planter. Sprøjtning skal foregå i tørt og vindstille vejr. På mindre arealer og i naturområder skal sprøjtning ske med rygssprøjte og afskærmet sprøjtelanse, eller ved brug af en weed-wiper eller pensling.

Sprøjter man i nærhed af vandløb, sø, e.l., skal man sikre sig, at det kemiske middel på ingen måde havner i vandmiljøet.

Der må ikke anvendes pesticider på naturarealer, der er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven uden en dispensation til kemisk bekæmpelse fra Fredericia Kommune

Anbefalede bekæmpelsesmetoder⁶

Bestandsstørrelse	Bekæmpelsesmetode	Anslåede tidsforbrug	Bemærkning
Få planter, 1-100 planter	Rodstikning	100 planter/time	Arbejdskrævende, men effektiv metode
	Manuel slåning	100-200 planter på mindre end 1 time ved brug af le	Mindre arbejdskrævende end rodstikning, men også mindre effektiv
Mindre bestand, 100-1000 planter	Rodstikning	100 planter/time	Arbejdskrævende, men effektiv
	Mekanisk eller manuel slåning	Mekanisk slåning med slagleklipper: 0,25-1 ha/time	Metoden kræver maskineri til rådighed
	Græsning	(se tidsforbrug nedenfor)	Bør overvejes, hvis naboarealer græsses
Stor bestand, mere end 1.000 planter	Pløjning, fræsning eller mekanisk slåning	Mekanisk slåning med slagleklipper: 0,25-1 ha/time	Kræver maskineri til rådighed. Adgangsforhold for tungt maskineri kan være begrænset
	Græsning	1.000 timer per år for dagligt tilsyn og flytning af 170 får fordelt på ti forskellige arealer	Samlede udgifter afhænger af prisen for hegning, vedligeholdelse og tilsyn med dyrene

Tidsfrister

Kæmpe-bjørneklo formeres og spredes via frø. Det er derfor afgørende, at planterne ikke når et niveau, hvor de danner blomsterskærme. Derfor skal første indsats ske inden 1. juli og anden indsats før 1. september. Hvis planterne står med blomstrende skærme, er det vigtigt at fjerne skærmene.

⁶ Kæmpe-bjørneklo, - forebyggelse og bekæmpelse. Skov- og Landskab 2005.

Der er vigtigt, at metoden, der anvendes, er godkendt som bekæmpelsesmetode. Gennem tiden er der nævnt brug af salt, fyringsolie og lignende. Men for at være sikker på, at arbejdsindsatsen lønner sig, bør man kun bruge de godkendte metoder. Samtidig undgår man nye problemer, der kunne opstå ved brug af ulovlige midler som fyringsolie og lignende kemikalier – problemer som f.eks. jordforurening.

Yderlig information om kæmpe-bjørneklo og bekæmpelsesmetoder kan hentes på kommunens hjemmeside www.fredericiakommune.dk.

Bekæmpelsestidspunkter

Bekæmpelsesmetode	Tidspunkt	Hypighed	Bemærkning
Rodstikning eller opgravning	marts-april	2-3 gange i løbet af vækstsæsonen	Fortsæt til alle planter er fjernet
Slåning	april-maj	2-3 gange i løbet af vækstsæsonen	Fortsæt, ingen planter må blomstre
Skærmbekæmpelse	juni-juli	Optimalt mellem blomstring og frøenes modning	Ved tvivl fjernes enhver blomsterskærm. Bør suppleres med anden bekæmpelse (f.eks. rodstikning)
Græsning	april-maj	Tilsyn med husdyr dagligt	Tilse, at husdyr ikke har blisterskader mv. af bjørneklo.

Kilder og henvisninger:

www.sns.dk (Skov og Naturstyrelsen; publikationer om kæmpe-bjørneklo, bekæmpelsesmetoder, erfaringer med bekæmpelse m.v.)

Kæmpe-bjørneklo – forebyggelse og bekæmpelse, Strategi for håndtering af invasive arter i Europa. Skov og Landskab, 2005

